

INFORMATIKA

Vježba 6 – Web preglednici

Neven Pintarić , dipl. inf.
neven.pintaric@unizd.hr

Mr.sc. Ante Panjkota
ante.panjkota@unizd.hr

Agenda

- Internet i internet protokoli
- Klijentsko poslužiteljska arhitektura
- WWW
- WEB preglednici
- Osnove rada → Mozilla Firefox
- Web tražilice
- Google

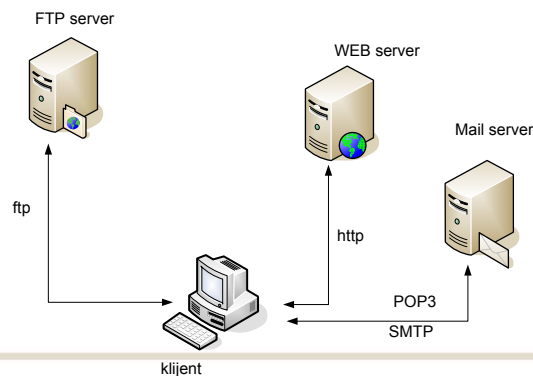
Internet

Internet

- Skraćenica riječi INTERnational NETwork
 - Globalna mreža međusobno umreženih računala
- Internet → u širem smislu predstavlja skup servisa ili usluga
 - Forum, Blog, Chat, Email, WWW, Newsgroup itd.
- Svi ti servisi (usluge) temelje se na na klijentsko poslužiteljskoj arhitekturi
- Poslužitelj – program ili računalo koje upravlja podacima
- Klijent – program ili računalo koje zahtjeva (traži) podatke
- Komunikacija između klijenta i poslužitelja odvija se preko odgovarajućeg komunikacijskog kanala posredstvom komunikacijskih protokola
- ISP – Internet Service Provider (T – com, VipNet, Metronet, CARNET,...)
 - Pristup Internetu

Internet protokoli

- Dva najpoznatija protokola:
 - http (HyperText Transfer Protocol) - protokol za prijenos web stranica u vidu hipertekstualnih datoteka
 - ftp (File Transfer Protocol) - protokol za prijenos datoteka

Klijentsko poslužiteljska arhitektura

- Klijent šalje zahtjev
- Poslužitelj prima zahtjev i prosljeđuje klijentu tražene podatke
- Klijent koristi ili dalje obrađuje dobivene podatke

WWW

- WWW (World Wide Web) - najzastupljeniji Internet servis
- Grafički način prikaza informacija u vidu tzv. Web stranica
- Koristi http protokol za prijenos sadržaja s poslužitelja na klijentsko računalo

WWW – distribuirani, multimedijski, mrežni informacijski servis koji omogućuje pohranjivanje, pretraživanje i prikaz informacija u integriranom obliku (slika, zvuk, tekst i video).

WWW

- HTML (HyperText Markup Language) - simbolički jezik za oblikovanje web stranica
- HTML je standardizirani jezik - W3C konzorcij zadužen za standardizaciju

```
<!DOCTYPE HTML PUBLIC "-//W3C//DTD HTML 4.0  
Transitional//EN">  
<html>  
<head id="Head"><title>  
    Sveučilište u Zadru  
</title>
```

Dio html koda naslovne stranice Sveučilišta u Zadru

WEB preglednici

- Za pregled web stranica na klijentskom računalo potrebno je imati instaliran web preglednik (web browser)
- Preglednik pretvara html kod u integrirani grafički oblik
- Web preglednici:
 - Internet Explorer
 - Opera
 - Mozilla Firefox
 - Itd.

WEB preglednici - URL

- Pristupanje sadržaju na www - u vršimo preko tzv. URL adresa
- **URL** (Uniform Resource Locator) - jedinstvena adresa sadržaja na Internetu
- Sadržaj može biti html datoteka (web stranica), slika, video, ili bilo koji drugi tip datoteka
 - Sadržaji se nalaze na poslužiteljima (serverima)

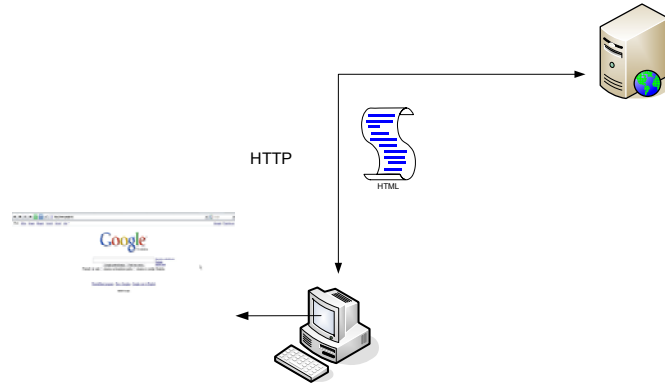
WEB preglednici - URL

<http://www.primjer.hr/help/doc/podrska/dokument1.htm>

- **http** - protokol
- **www** - servis
- **primjer.hr** - naziv domene na serveru
- **help/doc/podrska** - putanja do dokumenta (putanja do sadržaja kroz strukturu direktorija na disku toga servera)
- **dokument1.htm** - sadržaj (ime dokumenta)

WEB PREGLEDNICI

Mozilla Firefox - sučelje

The screenshot shows the Mozilla Firefox browser window displaying the Google homepage. Red arrows point to various interface elements with labels:

- Naslovna traka**: Points to the blue title bar at the top.
- Traka s padajućim izbornicima**: Points to the address bar containing the URL.
- Područje prikaza dokumenta / stranice**: Points to the main content area showing the Google search page.
- Statusna traka**: Points to the status bar at the bottom of the window.
- Navigacijska traka**: Points to the navigation buttons (Back, Forward, Stop, Reload) located below the address bar.

Mozilla Firefox – navigacijska traka

Povratak na prethodnu ; učitavanje stranice u seriji već učitanih

Ponovno učitavanje trenutne stranice (Reload)

Prekidanje učitavanja dokumenta (Stop)

Učitavanje stranice koja je definirana kao polazna (home)

Mozilla Firefox – navigacijska traka

Adresna traka – upisivanje URL – a

Pretraživanje Interneta preko Google tražilice

Mozilla Firefox – novi prozor

- File → New Window
- CTRL + N = File → New Window
- Desnim klikom na link → iz skočnog izbornika izabire se Open Link in New Window

Mozilla Firefox – nova kartica

- File → New Tab
- CTRL + T = File → New Tab
- Desnim klikom na link → iz skočnog izbornika izabire se Open Link in New Tab

Mozilla Firefox – linkovi

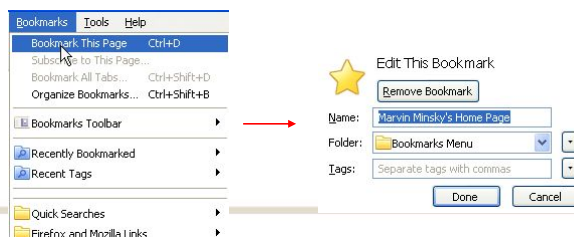

- Linkovi (puni naziv hiperlink ili en. Hyperlink) može biti:
 - Veza na drugu sekciju unutar istog dokumenta
 - Veza na drugi dokument unutar iste domene
 - Veza na drugi dokument na drugoj domeni
- Prelaskom miša preko linka mijenja se pokazivač iz strelice u ruku
- Najčešće vrste linkova:
 - Tekstualni
 - Slika
- Može biti i bilo koji drugi element učitano dokumenta

Mozilla Firefox – bookmarks

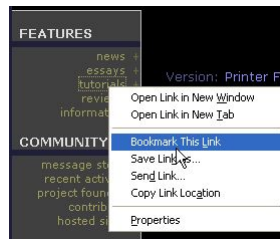

- Spremanje adresa 'korisnih' web stranica
- U IE → Favorites
- Preko tražilice (npr. Google) 'naidemo' na stranicu koja nam u više prilika može biti od koristi
 - Pustimo da se stranica učita
 - Bookmarks → Bookmark This Page... Ili CTRL + D

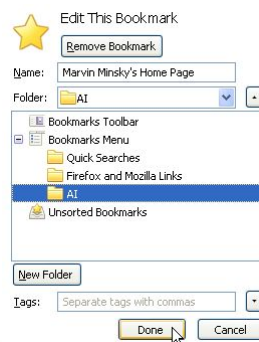
Mozilla Firefox – bookmarks

- Moguće je i desnim klikom na link, te izborom odgovarajuće naredbe iz skočnog izbornika

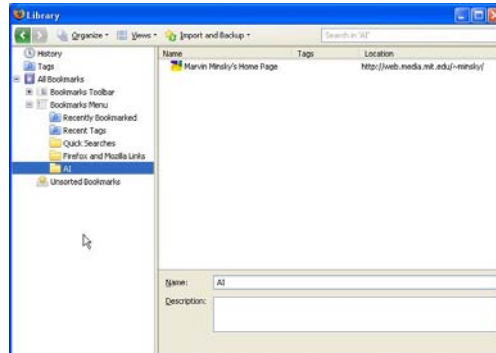
Mozilla Firefox – bookmarks

- Dodjeljujemo ime stranici (nešto što nas asocira na sadržaj koji nudi)
- Biramo mapu u koju ćemo je spremiti → zbog bolje organizacije
 - Preko New Folder možemo kreirati novu mapu

Mozilla Firefox – bookmarks

- Organiziranje Bookmarks - a
 - Bookmarks → Organize Bookmarks...
 - Organiziranje analogno radu u Windows Exploreru

Traženje sadržaja

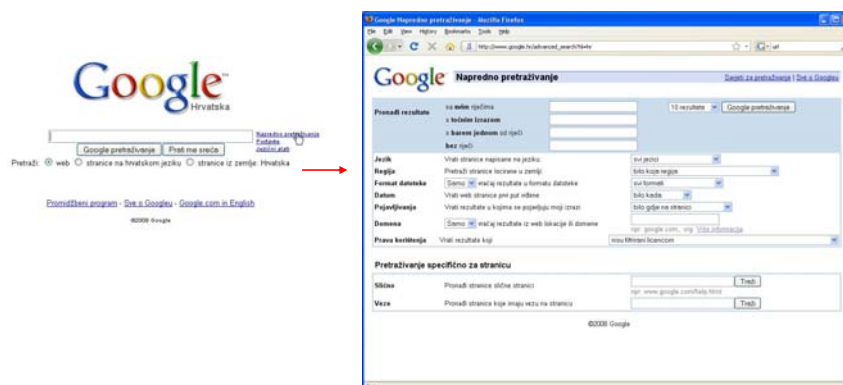
- Web tražilice (Google, Altavista, HotBot, All The Web,...)
 - Nastoje indeksirati cjelokupni sadržaj web prostora
 - Problem - rezultati traženja često su preopsežni
- Katalozi (Directories) - npr. Yahoo, dmoz, www.hr
 - Stranice svrstane po tematskim skupinama
 - Problem - veliki dio sadržaja ostaje izvan doseg pretrage
- Metatražilice - Ixquick (www.ixquick.com), Metacrawler (www.metacrawler.com), OneSeek (www.oneseek.com)
 - Šalju upite na nekoliko sustava za traženje

Traženje sadržaja – Google (osnove)

- www.google.com
 - Upisivanjem pojma - jednostavni upit (prvi rezultat pretrage trebao bi predstavljati najvjerojatniji traženi sadržaj - ne nužno)
 - Rezultat pretrage preopširan
 - Proširivanje upita primjenom specijalnih znakova - sužavanje pretrage
 - Smanjujemo broj rezultata - povećavamo vjerojatnost pronalaska željenog sadržaja
 - Znak + → uključuje se dodatni izraz npr. STAR WARS + I
 - Znak - → isključuje se izraz iz pretrage npr. bulls - nba
 - Operator ili (OR) , znakovno prikazujemo s | → nađi po barem jednom izrazu
 - Operator .. → specificira da traženi sadržaj sadrži brojčanu vrijednost u nekom rasponi - npr. bicikle 2000..3000 kn
 - Navodni znakovi “ ” → traži frazu, naziv, ime ili sl. u točno navedenom obliku

Traženje sadržaja – Google (osnove)

- Uključivanjem opcije napredno pretraživanje

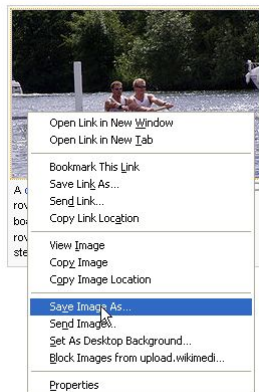

Mozilla Firefox – kopiranje dijela dokumenta

- Princip Copy - Paste
- Označimo željeni dio dokumenta
- Copy
- Otvorimo Word → Paste
- Spremimo novi Word dokument

Mozilla Firefox – Spremanje slika

- Desni klik mišem na željenu sliku
- Odabiremo opciju Save Image As...

Mozilla Firefox – Spremanje dokumenta

- Pronađemo željeni dokument / stranicu na Webu
- File → Save Page As...
- Otvara se dijalog za spremanje dokumenta
- Tri najvažnij oblika spremanja dokumenta:
 1. **Web page, complete** - dokument se sprema kao izvorno učitana web stranica (htm, html) sa svim pripadajućim elementima (tekst, slike, css ...)
 2. **Web page, HTML only** - samo html dokument - bez css - a
 3. **Text File** - čisti tekst (*.txt datoteka)

Mozilla Firefox – Ispis dokumenta

- **File → Print...** - ispis otvorene stranice
- **File → Page Setup...** - namještanje izgleda stranice i njezinih elemenata (margine, zaglavlje, dno i sl.)
- **File → Print Preview...** - pregled stranice prije ispisa:
 - podešavanje elemenata stranice prije ispisa
 - kretanje po stranicama
 - Print - ispis
 - Close - izlaz iz prozora Print Preview

Zadaci

1. Na web stranici <http://personal.unizd.hr/~apanjkot/> pod razno nalaze se datoteke **pitanja.pdf** i **odgovori.txt** → preuzmite te dvije datoteke
 - Snimite ih na vaš USB pod mapu **WEB_preglednici**
 - Otvorite **pitanja.pdf**
 - Odgovorite na postavljena pitanja - odgovore upisujete u datoteku **odgovori.txt**
 - Spremite datoteku s odgovorima pod istim imenom na istu lokaciju
2. U adresnu traku upišite sljedeću adresu www.carnet.hr
 - Pod **USLUGE** kliknite na link **Računalna sigurnost**
 - Kopirajte tekst od **RAČUNALNA SIGURNOST** do **CERT**
 - Kopirani tekst prebacite u novi Word dokument
 - Spremite taj dokument pod nazivom **Sigurnost** u mapu **WEB_preglednici**

Zadaci

3. Otvorite Google tražilicu
 - Prebacite se u pretraživanje slika
 - Postavite upit → **morske orgulje**
 - Proizvoljno odaberite jednu sliku
 - Spremite je pod nazivom **morske_orgulje** u mapu **slike** koju ćete kreirati unutar mape **WEB_preglednici**
4. Vratite se na polaznu stranicu google tražilice upotrebom navigacijskih dugmadi
 - Upišite pojam **iron man**
 - Otvorite prvi rezultat pretrage i spremite ga pod **Bookmarks**
 - U novu mapu **vježbe** → naziv **prvi_rezultat**

Zadaci

5. U polje za pretragu upišite iron man +triathlon
 - Prvi rezultat spremite u Bookmarks u prethodno kreiranu mapu - naziv neka bude **drugi_rezultat**
 - U adresnu traku upišite **www.linux.hr**
 - Otvorite prethodno spremljene dvije stranice preko **Bookmarks**
6. Google → U polje za pretragu upišite “Gimnazija Franje Petrića”
 - Otvorite prvi rezultat pretrage
 - Spremite tu stranicu pod mapu **web_stranice** koju ćete kreirati unutar mape **WEB_preglednici** → spremanje izvršite na tri načina
 - Web page, complete → naziv **web_gimnazija_1**
 - Web page, HTML only → naziv **web_gimnazij_2**
 - Text File → naziv **web_gimnazija_3**
7. Otvorite sva tri spremljena dokumenta

INFORMATIKA

Vježba 7 – E - mail

Neven Pintarić , dipl. inf.
neven.pintaric@unizd.hr

Mr.sc. Ante Panjkota
ante.panjkota@unizd.hr

Agenda

- E – mail osnovni pojmovi
- E – mail klijenti
- SquirrelMail
- SquirrelMail – sučelje
- SquirrelMail – osnovne operacije
 - Slanje maila
 - Primanje; čitanje maila
 - Odgovaranje na mail
 - Prosljeđivanje maila
 - Brisanje maila

E - mail

- Uz www predstavlja najčešće korištenu Internet uslugu
- E – mail adresa:
ime.prezime@racunalo.domena.hr
- Nije dozvoljena upotreba hrvatskih dijakritičkih znakova ć, č, đ, š, ž
- Protokoli za slanje i primanje e – mail poruka:
 - SMTP (Simple Mail Transfer Protocol) – protokol za slanje pošte (mail serveri ga koriste za slanje i primanje mail poruka, a korisnički mail klijenti samo za slanje poruka)
 - POP3 (Post Office Protokol) – protokol za primanje (i slanje) pošte na korisničkom računalu
 - IMAP (Internet Message Access Protocol) – sličan POP protokolu, a koristi se za pristup klijenta mail serveru – sva pošta ostaje na serveru
 - Koriste ga webmail klijenti

E – mail klijenti

- Programi namjenjeni za rad s e - mailom
 - Outlook Express
 - Eudora
 - Mozilla Thunderbird
 - Pegasus mail
 - itd.
- WEB mail klijenti – omogućavaju rad s e – mailom unutar web preglednika → nije ih potrebno instalirati na računalu
 - Squirrel mail → mail klijent kojeg koristi hrvatska akademska zajednica
 - Besplatan – napisan u skriptnom programskom jeziku PHP
 - Većina ISP – ova ima vlastite WEB mail klijente
 - Gmail, Yahoo mail i sl. → također imaju vlastite WEB mail klijente

E – mail klijenti

- Da biste mogli koristiti mail klijente trebate imati aktiviran mail korisnički račun
 - Mail account → dobiva se:
 - od ISP – a
 - Besplatnim servisima (npr. Gmail) – samostalna registracija
 - U instituciji (npr. Studentski mail)
 - U tvrtci
 - Korisnički račun:
 - Korisničko ime – dodijeljeno ili izabrano
 - Zaporka – generirana ili izabrana (može se i potrebno je mijenjati u određenim vremenskim intervalima – npr. jednom godišnje)

E – mail klijenti

- Podešavanje e – mail klijenta (instaliranog na računalu):
 - Upisivanje imena koje će se vidjeti kao ime pošiljalatelja svih poruka
 - Upisivanje e – mail adrese
 - Upisivanje korisničkih podataka (Account name i Password)
 - Definiranje SMTP i POP3 poslužitelja
 - Incoming mail (POP3) → npr. pop.t-com.hr
 - Outgoing mail (SMTP) → npr. mail.t-com.hr
- WEB mail nije potrebno podešavati
 - Pristupa se upisivanjem korisničkih podataka u za to predviđena polja
 - www.unizd.hr → Webmail → Studenti

SquirrelMail

SquirrelMail verzija 1.4.9a
By the SquirrelMail Project Team

SquirrelMail WEBmail prijava

Korisničko ime:

Lozinka:

SquirrelMail - pretinci

Pretinci

Osvježeno:
Pon, 12:53 am
(Check mail)

INBOX (4)
INBOX.Drafts
INBOX.Sent
INBOX.Trash

- **INBOX** - smještaju se dolazne poruke
- **INBOX.Drafts** - skice (nedovršene poruke koje nisu poslone, a namjeravate ih poslati ili predlošci - poruke općeg sadržaja koje često šaljete uz male preinake)
- **INBOX.Sent** - poslone poruke
- **INBOX.Trash** - izbrisane poruke

SquirrelMail – glavna traka

Prikaz naziva pretinca u kojem se trenutno nalazimo

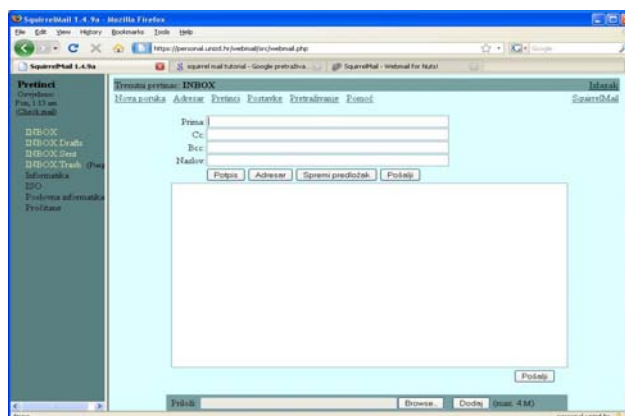

- **Nova poruka** - kreiranje nove poruke
- **Adresar** - dodavanje, brisanje, uređivanje mail adresa
- **Pretinci** - dodavanje, brisanje, uređivanje pretinaca (Osnovne pretince ne možete uređivati)
- **Postavke** - promijena osnovnih postavki (npr. tema prikaza, broj poruka po stranici, osobni podaci i sl.)
- **Pretraživanje** - pretraživanje pretinaca po raznim kriterijima
- **Pomoć** - osnovne upute za rad
- **SquirrelMail** - link na web stranicu <http://www.squirrelmail.org/>
- **Izlazak** - odjava s mail korisničkog računara

SquirrelMail – slanje poruke

- **Klikom na Nova poruka**

SquirrelMail – slanje poruke

- **Prima** - adresa primatelja poruke
- **CC** - (Carbon Copy) - upisujemo dodatne primatelje poruke; stavljanjem nekog u CC znači da je poruka poslana kao usputna obavijest
- **Bcc (Blind CC)** - isto kao i CC, samo 'glavni' primatelj / i ne vide ove adrese
- **Naslov** - naslov poruke (kratko i jasno o čemu se radi u poruci)
- **Prostor za unos teksta** - tijelo poruke → Piše se tekst poruke
- **Priloži** - dodavanje priloga (attachmenta) poruci → datoteka / datoteke koje se 'zakače' na poruku
 - klikom na dugme **Browse...** Otvara se dijalog za traženje datoteke koja će se dodati kao prilog s korisnikovog računala
 - Kada je datoteka izabrana potrebno je prilog dodati klikom na dugme **Dodaj**
- **Pošalji** - slanje sastavljene poruke

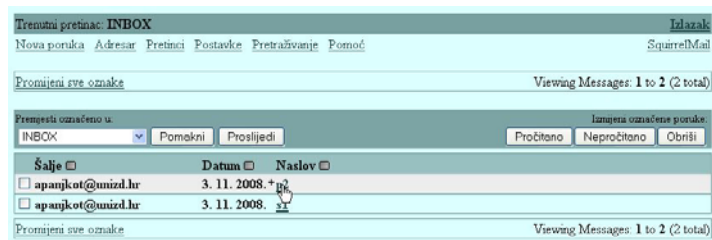
SquirrelMail – slanje poruke

- **Drugi način je da kliknemo na Adresar**
- **Izaberemo primatelja poruke**
 - Naslov
 - Tekst
 - Prilozi → max do 2MB
 - Pošaljemo poruku
- **Poruka koja je poslana automatski je stavljena u INBOX.Sent**

SquirrelMail – čitanje poruka

- INBOX(n)
- Broj u zagradama označava broj nepročitanih poruka
- Pretinac INBOX
- Izabere se poruka klikom na naslov poruke

SquirrelMail – čitanje poruka

- Ukoliko poruka ima priloge možemo ih otvoriti u pregledniku ili spremiti na računalo → Prilozi → klik na naziv priloga
 - Druga mogućnost je preko Download | View (Spremanje | Pregled)

SquirrelMail – operacije s mailom

Popis poruka | Obriši

Prethodna | Sljedeća

Prosljedi | Prosljedi kao prilog | Odgovori | Odgovori svima

- Popis poruka - vracamo se na popis poruka u pretincu INBOX
- Obriši - briše trenutnu poruku
- Prethodna | Sljedeća - kretanje kroz poruke
- Prosljedi (Forward) - poruku prosljeđujemo na drugu / druge mail adrese
- Prosljedi kao prilog - prosljeđujemo poruku kao prilog
- Odgovori (Reply) - odgovaramo direktno pošiljatelju poruke
- Odgovori svima (Reply All) - odgovaramo pošiljatelju i svima kojima je ova poruka bila poslana

SquirrelMail – brisanje poruka

- Obriši (pri čitanju poruke) - briše trenutnu poruku
- Drugi način je pregledavanjem pojedinih pretinaca
 - Poruke se mogu brisati iz svakog pretinca
 - Poruke se mogu brisati pojedinačno → klikom na check box pripadne poruke
 - Više poruka od jednom → označimo ih više preko check boxova
 - Sve poruke prikazane na jednoj stranici
 - Promijeni oznake → Obriši
- Obrisane poruke smještaju se u pretinac INBOX.Trash
 - Poruke koje se obrišu iz tog pretinca više se ne mogu pregledavati niti vratiti
 - Obrisane poruke koje se nalaze u Trashu još uvijek 'ulaze' u kapacitet mail sandučića koji vam je dodijeljen

Zadaci

- Pošaljite mail poruku s attachmentom na mail kolege / kolegice do vas
 - Poruku naslovite slika
 - U tijelu poruke napišite proizvoljni kratki tekst
 - Kao attachment koristite datoteku morske_orgulje
- Provjerite poruke → otvorite pristiglu poruku i privitak spremite u mapu Mail koju ćete kreirati na vašem USB - u (naziv datoteke promijenite u slika_orgulja)
- Odgovorite na poruku - tekst proizvoljan
- Pošaljite poruku na mail dvaju kolega / kolegica do vas
 - Poruka ima glavnog primatelja
 - Poruka ima Bcc primatelja
 - Poruka je bez privitka
 - Naslov poruke poruka_proba

Zadaci

- Tekst → proizvoljan
- Provjerite poruke
- Spremite adrese iz ove druge poruke u vaš adresar
- Odgovorite svima iz zadnje poruke
 - Tekst proizvoljan
 - Privitak → tekstualna datoteka iz prethodne vježbe (WEB_preglednici)
- Prosljedite prvu poruku na mail koji se nalazio u polju Bcc
 - Tekst → Ovo je prosljeđena prva poruka
- Izbrišite prvu poruku
- Pronađite poruku s naslovom slika
- Izbrišite sve poslana poruke iz današnje vježbe
- Izbrišite te poruke i iz Trash pretinca